

**การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมด้วยเบญจธรรม
แก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษา
โรงเรียนศึกษานารีวิทยา เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร**

**Moral and Ethical Reinforcement with the Five Ennobling Virtues
for Secondary School Students of Suksanareewittaya School,
Bang-Bon District, Bangkok**

พระมหาบุญศรี ญาณวุฑฺโฒ* สุมานพ ศิวารัตน์* เสน่ห์ เดชะวงศ์**

Phramaha Boonsri Nanavuddho* Sumanop Siwarat* Saneh Dechawongse**

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย* มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต**

Graduate School, Mahamakut Buddhist University* Dhurakij Pundit University**

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมด้วยเบญจธรรมแก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนศึกษานารีวิทยา เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร และ 2. นำเสนอแนวทางในการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมด้วยเบญจธรรมแก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนศึกษานารีวิทยา เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงปีที่ 6 โรงเรียนศึกษานารีวิทยา เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร จำนวน 361 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม แล้วนำมาวิเคราะห์และประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์

ผลการวิจัยพบว่า

1. การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมด้วยเบญจธรรมแก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนศึกษานารีวิทยา เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร ใน 5 ด้าน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านความซื่อสัตย์สุจริต รองลงมาคือด้านความมีสติสัมปชัญญะ ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความมีเมตตากรุณา และด้านความประหยัสดอดออมตามลำดับ

2. แนวทางการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมด้วยเบญจธรรมแก่นักเรียนระดับมัศึกษานั้น โรงเรียนควรสนับสนุนให้นักเรียน ครู ผู้ปกครอง พระสงฆ์ และชุมชนได้มีส่วนร่วมในการวางแผนและการบริหาร

จัดการกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ครูควรประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของนักเรียน และควรให้รางวัลหรือยกย่องนักเรียนที่ทำความดีให้ปรากฏเป็นตัวอย่าง

คำสำคัญ: การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมด้วยเบญจธรรม นักเรียนระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนศึกษานารีวิทยา

Abstract

The objectives of this research were; 1. to study the moral reinforcement with the five ennobling virtues to students in Suksanareewittaya School, Bang Bon district of Bangkok, and 2. to propose a guideline of the moral reinforcement to students in Suksanareewittaya School, Bang Bon district of Bangkok. The samples used in the study were 361 Mathayom 1 to Mathayom 6 students studying in the first semester of the academic year 2018 in Suksanareewittaya School in Bang Bon district of Bangkok. The data were collected through questionnaires and analyzed by a computerized program.

The results of the study found that:

1. The average level of moral reinforcement with the five ennobling virtues to students in Suksanareewittaya School, Bang Bon district of Bangkok was at a high level overall. In details, the highest level was at Honesty, followed by Mindfulness, Discipline, Kindness, and Savings respectively.

2. The guidelines of the moral reinforcement with the five ennobling virtues to students of Suksanareewittaya School were that the school support students, teachers, students, parents, monks and community to work together in planning and managing the moral reinforcement activities, teachers should behave themselves as the good sample to students, and distinguished students in good behaviors and conducts should be awarded or praised publicly.

Keywords: Moral and Ethical Reinforcement with the Five Ennobling Virtues, Secondary School Students in Suksanareewittaya School

บทนำ

การที่วัฒนธรรมหลากหลายได้กระจายไปทั่วโลกและสู่สังคมไทยทำให้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมเดิมของคนไทยเริ่มเปลี่ยนแปลงไปเป็นลำดับ โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชน พวกเขาพยายามปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมใหม่เพื่อแสดงถึงความทันสมัย เท้าทันกับความเปลี่ยนแปลงของโลก แม้ว่าจะขาดความชัดเจนว่าสิ่งนั้นมีคุณและโทษอย่างไร เด็กและเยาวชนไทย

จึงขาดความรอบคอบและใช้ชีวิตตามความรู้สึกมากกว่าความควรและไม่ควร ดังที่กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์ (2544) กล่าวว่า นักเรียนส่วนใหญ่ขาดการดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดจากมารดาบิดา ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมสมัยใหม่ด้านเทคโนโลยีต่างๆ ทำให้นักเรียนขาดวินัย ขาดความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง เพิ่มความหนักใจแก่ผู้ปกครอง ครูและผู้บริหารโรงเรียนเป็นอย่างมาก

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติระบุว่า การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกการอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมในสังคม การเรียนรู้จะเป็นปัจจัยสนับสนุนให้บุคคลมีการเรียนรู้ตลอดชีวิตการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และคุณธรรมจริยธรรม มีวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

สุทัศน์พงษ์ กุลบุตร (2550) กล่าวว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นในกลุ่มเด็กและเยาวชน ทุกคนมีความเห็นตรงกันว่า เยาวชนไทยปัจจุบันขาดการปลูกฝังในด้านคุณธรรมและจริยธรรมอย่างยั่งยืน คืออาจจะมียูบ้าง แต่เป็นแบบฉาบฉวย ไม่เกิดผลที่ถาวร ในขณะที่สังคมไทยต้องการเห็นภาพการพัฒนาเยาวชนไทยไปสู่การเป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพ มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ มีสติปัญญา มีความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

ปัญหาดังกล่าวมีความรุนแรงและขยายตัวขึ้นเรื่อย ๆ เมื่อพิจารณาถึงสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ทำให้ทราบได้ว่า เกิดจากการขาดการบูรณาการทางความคิดและการดำเนินงานร่วมกันขององค์กรที่เกี่ยวข้องที่นำมาสู่กระบวนการหล่อหลอมทางสังคมประกอบกับสภาวะการณ์ของสังคมไทยยังมีสิ่งที่จะต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน คือ การขาดคุณธรรมและจริยธรรม อันจะนำไปสู่ปัญหาความไม่สอดคล้องกันของคนในชาติและขาดจิตสำนึกร่วมกัน การพัฒนาและส่งเสริมนักเรียนต้องทำแบบองค์รวมและทำอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการหล่อหลอมคุณธรรมจริยธรรมในตัวนักเรียน

จากเหตุผลดังกล่าว จึงมีความสนใจที่จะศึกษา “การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมด้วยเบญจธรรม แก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนศึกษานารีวิทยา เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร”

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมด้วยเบญจธรรม แก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนศึกษานารีวิทยา เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อนำเสนอแนวทางในการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมด้วยเบญจธรรม แก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนศึกษานารีวิทยา เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร

คำถามในการวิจัย

1. การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมด้วยเบญจธรรม แก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนศึกษานารีวิทยา เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับใด
2. แนวทางในการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมด้วยเบญจธรรม แก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนศึกษานารีวิทยา เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร ควรเป็นเช่นไร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมด้วยเบญจธรรม
2. ได้ทราบการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมด้วยเบญจธรรมแก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนศึกษานารีวิทยา เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร
3. ได้ทราบความแตกต่างการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมด้วยเบญจธรรมแก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนศึกษานารีวิทยา เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร

4. ได้แนวทางในการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมด้วยเบญจธรรมแก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษา
5. ใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมด้วยเบญจธรรม

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศึกษานารีวิทยา เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2561 จำนวน 2,816 คน

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางสำเร็จรูปของ เครซี่ แอนด์ มอร์แกน (Robert V. Krejcie and Eayle W. Morgan. 1970 อ้างถึงใน ธีรภูมิ เอกะกุล, 2543) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่าง 338 คน เพื่อความสะดวกในการเก็บข้อมูล จึงเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างเป็น 361 คน โดยแบ่งเป็นระดับชั้นละ 60 คน

การสุ่มนักเรียนโดยการสุ่มแบบแบบง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีจับฉลากห้องเรียนในแต่ละระดับชั้น จากนั้นจึงสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากกลุ่มผู้เรียนโดยการสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบสอบถาม (Questionnaire) สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย เพศ ระดับชั้นเรียน และการเดินทางมาโรงเรียน พบว่า จากกลุ่มตัวอย่าง 361คน เป็นเพศหญิง 248 คน คิดเป็นร้อยละ 68.7 เป็นเพศชาย 113 คน คิดเป็นร้อยละ 31.3 เมื่อแยกตามระดับชั้นเรียน พบว่า นักเรียน 69 คน คิดเป็นร้อยละ

19.1 เรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 นักเรียน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 17.2 เรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 นักเรียน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 16.9 เรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 นักเรียน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 16.6 เรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 นักเรียน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 15.2 เรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 และนักเรียน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 15.0 เรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 ตามลำดับเมื่อแยกตามลักษณะการเดินทางมาโรงเรียนของนักเรียน พบว่า นักเรียน 189 คน คิดเป็นร้อยละ 52.4 ใช้บริการรถโดยสารสาธารณะ และนักเรียน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 47.6 เดินทางโดยรถส่วนตัวกับผู้ปกครอง

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมด้วยเบญจธรรมแก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนศึกษานารีวิทยา เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร ใน 5 ด้าน คือ 1. ด้านความมีเมตตา กรุณา 2. ด้านความซื่อสัตย์สุจริต 3. ด้านความประหยัดอดออม 4. ด้านความมีระเบียบวินัย และ 5. ด้านความมีสติสัมปชัญญะ พบว่า ในภาพรวมค่าเฉลี่ยในทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยมีรายละเอียดคือ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านความซื่อสัตย์สุจริต (4.35) รองลงมาคือด้านความมีสติสัมปชัญญะ (4.21) ด้านความมีระเบียบวินัย (4.19) ด้านความมีเมตตากรุณา (4.04) และด้านความประหยัดอดออม (3.94) ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของนักเรียนต่อรายละเอียดการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมแต่ละด้านใน 5 ด้าน พบว่า ด้านที่ 1 ด้านความมีเมตตากรุณานักเรียนมีความคิดเห็นต่อการทำงานจิตอาสาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (4.27) รองลงมา คือ การร่วมบริจาคสิ่งของช่วยเหลือผู้อื่น (4.14) การปฏิบัติต่อเพื่อนนักเรียนชั้นพี่น้อง (4.12) การช่วยงานของครูและเพื่อนนักเรียน (4.08) และความมีเมตตาต่อสัตว์เลี้ยงที่อาศัยอยู่ในโรงเรียน (3.59) ตามลำดับ ด้านที่ 2 ความซื่อสัตย์สุจริต นักเรียนเก็บสิ่งของได้แล้ว

ส่งครูเพื่อประกาศหาเจ้าของมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (4.54) รองลงมาได้แก่การยกย่องนักเรียนที่เก็บสิ่งของได้ แล้วส่งคืนเจ้าของ (4.45) ไม่หยิบสิ่งของผู้อื่นมาใช้ โดยไม่ได้รับอนุญาต (4.29) มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย (4.28) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ความซื่อสัตย์ในการทำการบ้านและทำข้อสอบ (4.18) ด้านที่ 3 ความประหยัดอดออม ส่งเสริมให้นักเรียน เปิดบัญชีฝากออมทรัพย์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (4.18) รองลงมา คือ ช่วยประหยัดน้ำไฟของโรงเรียน (4.09) ใช้อุปกรณ์ การเรียนของโรงเรียนและของตนเองอย่างมีคุณค่า (3.96) เลือกซื้อสิ่งของที่เหมาะสมกับฐานะ (3.76) และ วางแผนใช้จ่ายเงินที่ได้รับจากผู้ปกครอง (3.72) ตามลำดับ ด้านที่ 4 ความมีระเบียบวินัย โรงเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนเข้าเรียนทันเวลามีค่าเฉลี่ยสูงสุด (4.40) รองลงมาคือแต่งกายถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน (4.35) ทิ้งขยะในถังขยะตามจุดที่จัดไว้และส่งงานในเวลา ที่กำหนดมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน (4.22) และข้อที่มีค่าเฉลี่ย ต่ำสุดคือ การเข้าแถวซื้ออาหารและรับบริการอื่น ๆ ในโรงเรียน (3.72) ด้านที่ 5 ความมีสติสัมปชัญญะข้อที่ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือการส่งเสริมให้นักเรียนตระหนักถึง ชื่อเสียงเกียรติคุณของโรงเรียนก่อนที่จะทำอะไร (4.31) รองลงมาได้แก่มีความระมัดระวังในทรัพย์สินของตน (4.30) เดินทางด้วยความระมัดระวัง (4.22) และ คิดก่อนพูด และคิดก่อนทำ (3.98) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ผลการรวบรวมและวิเคราะห์ความ
คิดเห็นและข้อเสนอแนะใน 2 ประเด็น พบว่า

3.1 ปัญหาและอุปสรรคในการเสริมสร้าง
คุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนสรุปได้ดังนี้

1. มีนักเรียนที่มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์
จำนวนหนึ่งอยู่ในโรงเรียนและไม่ยอมปรับเปลี่ยน
พฤติกรรมให้ดีขึ้น

2. เวลาในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม
มีน้อยเกินไป เพราะส่วนใหญ่มุ่งไปที่การเรียนการสอน
ในเนื้อหาวิชา

3. นักเรียนยังขาดความตระหนักถึงความ
สำคัญของคุณธรรมจริยธรรม

4. การสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับนักเรียน
ยังไม่ทั่วถึง

5. โรงเรียนขาดการเข้มงวดในการเข้าแถว
เพื่อรับบริการ

6. ครูบางคนมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม
เป็นเยี่ยงอย่างที่ไม่ดีแก่นักเรียน

3.2 แนวทางเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม
ด้วยเบญจธรรมแก่นักเรียน จากการแสดงความคิดเห็น
และข้อเสนอแนะ พบว่า

1. โรงเรียนควรสนับสนุนให้นักเรียน
ครู ผู้ปกครอง พระสงฆ์และชุมชนได้มีส่วนร่วม
ในการวางแผนและการบริหารจัดการกิจกรรมส่งเสริม
คุณธรรมจริยธรรม

2. ควรส่งเสริมด้านความมีน้ำใจ ความ
ซื่อสัตย์สุจริต การไม่เบียดเบียนผู้อื่นและควรจัด
กิจกรรมเพื่อเสริมสร้างรักความสามัคคี

3. คุณครูควรประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดี
แก่นักเรียน

4. การจัดกิจกรรมเข้าค่ายคุณธรรม
จริยธรรมควรมีความสนุกสนานบ้างและได้สาระประโยชน์

5. ควรมีการกวดขันเรื่องระเบียบวินัย
ของนักเรียนให้มากขึ้น

6. โรงเรียนควรนำนโยบาย “ลดเวลาเรียน
เพิ่มเวลารู้” มาปฏิบัติอย่างจริงจัง

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้มีประเด็นที่ควรมานำอภิปรายผล
ดังต่อไปนี้

(1) ผลวิเคราะห์ข้อมูลการเสริมสร้างคุณธรรม
จริยธรรมด้วยเบญจธรรมแก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษา
โรงเรียนศึกษานารีวิทยา เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร
ใน 5 ด้าน คือ ด้านความมีเมตตากรุณาด้านความซื่อสัตย์

สุจริต ด้านความประหยัดอดออมด้านความมีระเบียบวินัยและด้านความมีสติสัมปชัญญะ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทั้งในภาพรวมและในรายละเอียดแต่ละด้าน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สมุณทา แก่นกุล (2544) ไทยภูเขา สุวรรณพันธ์ (2550) พระครูประโชติจันทวิมล (2555) พระครูสมุทรศรีธรรม ปัญญาวิโร (2556) ไชยพร เรื่องแท้ (2556) พัทรินทร์ บุญเลิศ (2557) บัณฑิตา ศุภถมงคล (2558) และพวงรัตน์ ชำนาญเลิศกิจ (2559) แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนได้ดำเนินงานตามนโยบายของโรงเรียนในข้อที่ว่า สร้างคุณธรรมจริยธรรม ความเป็นระเบียบวินัย และความประพฤติที่ดีงาม โดยมีแผนงานหลัก 7 ด้าน และหนึ่งในนั้นคือ แผนงานเสริมสร้างระเบียบวินัย คุณธรรมจริยธรรม ดำเนินการผ่านโครงการพัฒนาส่งเสริมระเบียบวินัยคุณธรรมจริยธรรม มีกิจกรรมหลัก เช่น ตักบาตรในวันพระ การแสดงตนเป็นพุทธมามกะการเข้าร่วมกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนาที่วัด มีพระสอนศีลธรรมมาสอนที่โรงเรียนเป็นประจำ และสนับสนุนให้นักเรียนเข้าสอบวิชาธรรมศึกษา ในการสอบพระปริยัติธรรมประจำปีของคณะสงฆ์ เป็นต้นเมื่อนักเรียนได้รับการฝึกหัดอบรมอย่างสม่ำเสมอย่อมซึมซับคุณธรรมจริยธรรมในระดับที่ดีขึ้นตามลำดับ

ดังที่ไชยพร เรื่องแท้ (2556) กล่าวว่าบทบาทของสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนไม่ว่าจะเป็นการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างแก่นักเรียนการสนับสนุนให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมการจัดกิจกรรมให้นักเรียนและการส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงออกในคุณธรรมจริยธรรมทั้ง 8 ด้านครอบคลุมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ส่งผลให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางจิตใจและทางพฤติกรรม นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรม

(2) ผลวิเคราะห์คุณธรรมจริยธรรมรายด้าน ทั้ง 5 ด้าน พบว่า ด้านความซื่อสัตย์สุจริตมีค่าเฉลี่ยสูงสุด

สอดคล้องกับไทยภูเขา สุวรรณพันธ์ (2550) และพวงรัตน์ ชำนาญเลิศกิจ (2559) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่านักเรียนได้รับการอบรมบ่มเพาะคุณธรรมจริยธรรมมาจากครอบครัวมาแล้วส่วนหนึ่ง และได้รับการส่งเสริมจากโรงเรียนให้นักเรียนปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องลงลายและเกรงกลัวต่อการกระทำผิดต่อพ่อแม่ผู้ปกครองและครูอาจารย์ เมื่อนักเรียนมีความซื่อสัตย์สุจริตแล้วย่อมมองเห็นการทำความผิดศีลธรรมเป็นสิ่งที่ไม่ดีและเห็นว่าคุณค่าของความซื่อสัตย์ต่อตนและผู้อื่นถือว่าเป็นสิ่งที่นักเรียนทุกคนควรปฏิบัติ อีกทั้งยังเป็นการแสดงออกถึงความจริงใจและบริสุทธิ์ใจ

(3) คุณธรรมจริยธรรม 5 ด้าน ด้านความประหยัดอดออมมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด สอดคล้องกับ สุทธิวรรณ ตันตริจนาวงษ์ และ ศติกาญจน์ ทวีสุวรรณ (2552) อาจเป็นเพราะว่าในทางปฏิบัติโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมุ่งเน้นไปทั่ววัตถุนิยมและบริโภคนิยม ส่งผลให้นักเรียนอยู่ในวัยรุ่นมีพฤติกรรมเลียนแบบตามแฟชั่นและยังไม่เห็นคุณค่าของเงิน จึงทำให้ซื้อสิ่งของและสิ่งอำนวยความสะดวกมาใช้เกินความจำเป็น ดังที่มนตรี อินตา (2556) กล่าวว่า นักศึกษามีการหลงใหลวัตถุนิยม เทคโนโลยีใหม่ ๆ ตามกระแสสังคม ศิลปิน ดาราที่ชื่นชอบ เกิดความอยากได้อยากมีเหมือนกับคนอื่น ใช้ของที่มียี่ห้อราคาแพงเพื่อให้ทันกระแสโลก และเข้ากลุ่มกับเพื่อนได้

(4) ด้านความมีเมตตากรุณา ข้อทำงานจิตอาสา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด สอดคล้องกับบัณฑิตา

(5) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ข้อที่นักเรียนเก็บสิ่งของได้แล้วส่งครูเพื่อประกาศหาเจ้าของมีค่าเฉลี่ยสูงสุด สอดคล้องกับไชยพร เรื่องแท้ (2556) บัณฑิตา ศุภถมงคล (2558) และไทยภูเขา สุวรรณพันธ์ (2550) ทั้งนี้สันนิษฐานได้ว่า นักเรียนได้รับการอบรมให้ปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง มีความละเอียดถี่ถ้วนและความเกรงกลัวต่อการกระทำผิดต่อพ่อแม่ ผู้ปกครองและครูอาจารย์ ไม่หยาบฉวยเอาสิ่งของของผู้อื่นมาเป็นของตน การขโมย

ของคนอื่นเป็นเรื่องที่ผิดตาม กฎระเบียบของโรงเรียน กฎหมายและหลักศีลธรรม นักเรียนจึงเห็นคุณค่าของความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น ในขณะที่ซื่อสัตย์ซื่อสัตย์ในการทำการบ้านและทำข้อสอบมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดสอดคล้องกับมนตรี อินตา (2556) ที่ว่าด้านสังคม ปัญหาที่พบคือ ความซื่อสัตย์ โดยเฉพาะเรื่องใกล้ตัว นักศึกษา เช่น การทุจริตในการทำข้อสอบ การทำข้ออ้างเพื่อลบล้างหรือปกปิดความผิด ในข้อนี้ มีประเด็นที่ควรนำมาพิจารณาด้วย คือรูปแบบการเรียนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Pair-Learning Approach) ซึ่งมีความมุ่งหมายในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การเรียน และเส้นแบ่งระหว่างความฉลาดกับความโกง ทำให้ผู้เรียนที่เรียนเก่งกับผู้เรียนที่เรียนอ่อนช่วยเหลือเกื้อกูลกันและนำพาผู้เรียนที่มีศักยภาพต่อยกกว่าไปสู่ความสำเร็จได้ การเรียนอีกรูปแบบหนึ่งคือการเรียนแบบกลุ่ม (Team Learning Approach) เป็นการเรียนเป็นกลุ่มเพื่อร่วมกันอภิปรายปัญหา วิเคราะห์ปัญหา และหาข้อสรุปร่วมกัน จากประสบการณ์จากรูปแบบการเรียนดังกล่าวอาจทำให้นักเรียนรู้สึกว่าการถามกันในการทำการบ้านและในการสอบเป็นเรื่องที่ยอมรับได้

(6) ด้านความประหยัดอดออม ในข้อนักเรียนเปิดบัญชีออมทรัพย์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียนข้อการสร้างพื้นฐานความเป็นอยู่และใช้ชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และสอดคล้องกับกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนที่ว่า กิจกรรมรู้เก็บ รู้ออมรู้ใช้รู้บริโภคกับธนาคารโรงเรียน ในขณะที่ข้อการวางแผนใช้จ่ายเงินที่ได้รับจากผู้ปกครองมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด สอดคล้องกับมนตรี อินตา (2556) อีกประการหนึ่งสันนิษฐานได้ว่า นักเรียนคงคิดว่าจำนวนเงินที่ผู้ปกครองให้ใช้เป็นรายวัน รายสัปดาห์ หรือรายเดือนนั้นผู้ปกครองคงประมาณการค่าใช้จ่ายไว้แล้ว เมื่อนักเรียนนำมาใช้จ่ายจริง ถ้าการใช้จ่ายยังคงอยู่ในวงเงินที่กำหนดก็ถือว่าเหมาะสมแล้ว จึงไม่มีความจำเป็นต้อง

วางแผนในการใช้จ่ายเงินนั้น อีกทั้งเงินที่นักเรียนได้รับจากผู้ปกครองนั้นมักจะเป็นค่าใช้จ่ายที่จำเป็นประจำวัน เช่น ค่าเดินทาง ค่าอาหาร ค่าเครื่องดื่ม เป็นต้น

(7) ด้านความมีระเบียบวินัย ข้อที่โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนเข้าเรียนทันเวลา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด สอดคล้องกับพวงรัตน์ ชำนาญเลิศกิจ (2558) อีกประการหนึ่ง การเข้าเรียนมีระเบียบวินัยในระเบียบโรงเรียน ศึกษานารี ว่าด้วยคะแนนความประพฤติ พ.ศ. 2556 หมวด 2 การเรียนและการเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน โดยระบุว่า มาโรงเรียนสาย (หลังเคารพธงชาติ/หลัง 08.00 น.) ตัดคะแนนครั้งที่ 4 เป็นต้นไปครั้งที่ 5 คะแนนหนึ่งการเข้าแถว ตัดคะแนนครั้งละ 5 คะแนน หนึ่งโรงเรียน/หนึ่งเรียน/หนึ่งประชุม/ไม่เข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัด ตัดคะแนนครั้งละ 10 คะแนน ดังนั้น นักเรียนแม้ว่าจะอยู่ไกลแค่ไหนก็ต้องมาถึงโรงเรียนให้ทันในเวลาเข้าแถวหน้าเสาธงและเข้าชั้นเรียน ส่วนการเข้าแถวซื้ออาหารและรับบริการอื่นๆ ในโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่านักเรียนยังคุ้นชินกับการปฏิบัติที่มีอยู่จริงในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็นการแย่งแย่งขึ้นรถลงเรือ หรือการใช้รถใช้ถนน แม้ว่าจะมีการรณรงค์เรื่องการเข้าคิวมาตลอดก็ตาม แต่ผลก็ยังไม่อยู่ในระดับที่น่าพอใจนัก จนกระทั่งหน่วยงานหลายแห่งต้องใช้ระบบบริหารจัดการคิวเรื่องการเข้าคิวนั้น นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2540) กล่าวว่า การเข้าคิวในเอเชียเป็นการรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกมาใช้โดยปราศจากความเชื่อเรื่องความเสมอภาค ซึ่งอุดมคติของการเข้าคิวคือ มาก่อนได้ก่อน นอกจากนั้น ในข้อเสนอแนะเพิ่มเติม นักเรียนเสนอว่า โรงเรียนควรส่งเสริมระบบการเข้าแถวรับบริการในโรงเรียนอย่างจริงจัง การเข้าคิวแม้ว่าจะมีพื้นฐานมาจากวัฒนธรรมตะวันตกก็ตาม แต่เป็นพฤติกรรมที่สามารถปลูกฝังได้ มีหลายประเทศในเอเชียที่ประสบความสำเร็จในเรื่องนี้ เช่น ประเทศญี่ปุ่น และประเทศสิงคโปร์ เป็นต้น

(8) ด้านความมีสติสัมปชัญญะ ข้อเสนอเสริมให้นักเรียนตระหนักถึงเกียรติคุณและชื่อเสียงของโรงเรียนก่อนที่จะทำอะไรลงไปมีค่าเฉลี่ยสูงสุดสอดคล้องกับสุทธิติรพรรณ ตันตริจนาวงษ์ และ ศศิกาญจน์ ทวีสุวรรณ (2552) แสดงให้เห็นว่าเมื่อนักเรียนได้เรียนรู้วัฒนธรรมของโรงเรียน สามารถปรับตัวเข้ากับเพื่อนนักเรียน ครูและสภาพแวดล้อมของโรงเรียนได้แล้ว ก็จะเกิดความรักความผูกพันต่อสถาบัน ดังที่ภาวิณี ทรัพย์เรือง (2560) กล่าวว่า จันทุมิใจที่ได้เรียนในโรงเรียนนี้ เพราะนอกจากความรู้ที่ได้รับจากคุณครูแล้วยังได้เรียนรู้จากกิจกรรมนอกห้องเรียนอีกด้วย แม้ว่าจะจบการศึกษาไปแล้วตั้งใจว่าจะกลับมาตอบแทนบุญคุณของคุณครูและโรงเรียนแห่งนี้ด้วย นอกจากนี้ นักเรียนยังได้รับการส่งเสริมให้ทำความดีและเผยแพร่ชื่อเสียงของโรงเรียน ดังที่ระบุไว้ในระเบียบโรงเรียนศึกษานารีวิทยา ว่าด้วยคะแนนความประพฤติ พ.ศ. 2556 หมวด 4 การบันทึกคะแนนความดี ว่านักเรียนคนใดที่ทำความดี เช่น ช่วยเหลือผู้อื่น ช่วยเหลือกิจกรรมโรงเรียนช่วยงานสาธารณประโยชน์โดยไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน สร้างชื่อเสียงให้โรงเรียน ฯลฯ ซึ่งเป็นการกระทำที่สมควรได้รับการยกย่องเป็นตัวอย่างของนักเรียนอื่น ๆ ให้ครูที่พบเห็นได้นำเรื่องเสนอต่อรองผู้อำนวยการโรงเรียนกลุ่มบริหารงานบุคคล เพื่อแสดงต่อคณะกรรมการกลุ่มบริหารงานบุคคล เมื่อคณะกรรมการกลุ่มบริหารงานบุคคลได้ประชุมพิจารณาเห็นสมควรบันทึกคะแนนความดี ให้บันทึกเสนอผู้อำนวยการโรงเรียนเพื่อขอบันทึกคะแนนเป็นรายบุคคลการเพิ่มคะแนนความประพฤติระดับดีเยี่ยมเพิ่มได้ครั้งละ 30 คะแนนระดับดีมาก เพิ่มได้ครั้งละ 20 คะแนน และระดับดีเพิ่มได้ครั้งละ 10 คะแนน ส่วนในข้อคิดก่อนพูดและคิดก่อนทำมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดสอดคล้องกับสุทธิติรพรรณ ตันตริจนาวงษ์ และ ศศิกาญจน์ ทวีสุวรรณ (2552) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะช่วงวัยและสภาพแวดล้อมทางสังคม ในการดำรงชีวิตของนักเรียน

ดังที่ พระครูประโชติจันทร์วิมล (นาม จันทโชโต, 2555) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เปลี่ยนไปตามยุคสมัยซึ่งเต็มไปด้วยการแข่งขันและเร่งรีบจึงทำให้พฤติกรรมของเด็กได้รับอิทธิพลจากสภาพการณ์ดังกล่าว ประสบการณ์ชีวิตก็เป็นส่วนสำคัญในการคิด การพูดและการกระทำความคิด คำพูด และการกระทำของบุคคลที่ผ่านประสบการณ์ชีวิตมานานย่อมได้รับการขัดเกลา ดังที่ดุจดือนพันธุ์มุนวิน (2550) กล่าวว่า ความสามารถในการเรียนรู้การคิด เป็นพื้นฐานของการมีคุณธรรมจริยธรรม เนื่องจากผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรมสูงมักเป็นผู้ที่สามารถคิดวิเคราะห์ มีวิจารณญาณ และสามารถคาดการณ์เกี่ยวกับเหตุและผลของการกระทำได้และอัปสรสิริ เอี่ยมประชา (2560) กล่าวว่า วัยรุ่น (Adolescence) อยู่ในช่วงระหว่าง 12-20 ปี เป็นวัยที่กล่าวได้ว่าเป็นวัยหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต เป็นวัยที่เกิดการเปลี่ยนแปลงพัฒนาการในทุกด้าน เปลี่ยนสถานภาพไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ วัยนี้มีพัฒนาทางสติปัญญาที่รวดเร็วและมีความก้าวหน้าใกล้เคียงกับผู้ใหญ่ แตกต่างกันที่ความสุ่มรอบคอบและประสบการณ์ที่น้อยกว่าเท่านั้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สถาบันการศึกษาควรกำหนดนโยบายและเป้าหมายในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนให้ชัดเจน
2. สถาบันการศึกษาควรส่งเสริมให้นักเรียน ครู ผู้ปกครอง พระสงฆ์ และชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนและการบริหารจัดการกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม
3. สถาบันการศึกษาควรส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนด้วยการให้รางวัลหรือยกย่องให้ปรากฏเป็นตัวอย่าง และขยายออกไปสู่ผู้ปกครองและชุมชน

4. สถาบันการศึกษาควรส่งเสริมให้ครู
ประพุดิตนเป็นแบบอย่างที่ดีของนักเรียน

5. คุณธรรมจริยธรรมควรได้รับการส่งเสริม
อย่างต่อเนื่องในสถาบันการศึกษาทุกระดับชั้น ตั้งแต่
ระดับอนุบาลจนถึงระดับอุดมศึกษา

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

ควรศึกษาวิจัยเรื่องเกี่ยวกับรูปแบบกิจกรรม

ที่เหมาะสมในการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม
แก่นักเรียนระดับมัธยม หรือการสร้างเครือข่ายกิจกรรม
เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของบุคคลตามช่วงวัย

บรรณานุกรม

- กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์. (2544). **การบริหารกิจการนักเรียน**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร.
- ไชยพร เรืองแท้. (2556). **บทบาทของสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิตบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ดุจเดือน พันธุมนาวิน. (2550). **รายงานการวิจัยปัจจัยเชิงเหตุของพฤติกรรมใฝ่รู้และใฝ่ดีของนักเรียน
มัธยมศึกษาตอนต้นตามแนวทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม**. คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมสถาบันบัณฑิต
พัฒนบริหารศาสตร์.
- ไทยภูเขา สุวรรณพันธ์. (2550). **ศึกษาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนอนุบาลวัด
โคกท่าเจริญสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต,
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ธีรภูมิ เอกะกุล. (2543). **ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. อุบลราชธานี: สถาบันราชภัฏ
อุบลราชธานี
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2540). **เข้าคิว**. มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับที่ 888 ประจำวันที่ 10 มิถุนายน 2540.
- บัณฑิตา ศุภุทธมงคล. (2558). **การนำเบญจศีล-เบญจธรรมพัฒนานักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 กลุ่มโรงเรียน
ปากอ่าวเจ้าพระยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการเขต 1**. วิทยานิพนธ์
พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พัชรินทร์ บุญเลิศ. (2556). **ศึกษาวิธีการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนเขตจอมทอง
กรุงเทพมหานคร**, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ-
ราชวิทยาลัย.
- พระครูประโชติจันทร์วิมล (นาม จันทโชโต). (2555). **การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ
หอวังนนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสมุห์ ศรัณญ์ ปญฺญาวชิโร (ทานุ). (2556). **การส่งเสริมคุณธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียน
วัดเปาโรหิตย์ เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พวงรัตน์ ชำนาญเลิศกิจ. (2558). **ศึกษาการส่งเสริมนักเรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรมโรงเรียนประถมศึกษาสำนักงานเขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ภาวินี ทรัพย์เรือง. (2560). **ความภูมิใจของฉันที่โรงเรียนบ้านโคกสั่น**. หนังสือพิมพ์มติชน. 7 พฤศจิกายน 2560.
- มติชนสุดสัปดาห์. (2561). **ทำความดีด้วยหัวใจ**, มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 27 กรกฎาคม 2561.
- มนตรี อินตา. (2556). **พฤติกรรมทางจริยธรรมด้านเบญจธรรมของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่**. รายงานวิจัย จากทุนวิจัยกองทุนวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- สุทัศน์ พงษ์กุลบุตร. (2550). **การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่นักศึกษา**. ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- สุทธิวรรณ ตันตรจนาวงศ์ และศศิกาญจน์ ทวีสุวรรณ. (2552). **การส่งเสริมคุณธรรมที่มีประสิทธิภาพ : กรณีศึกษา กลุ่มเด็ก/เยาวชนและข้าราชการภาครัฐ**. รายงานการวิจัย ทุนอุดหนุนการวิจัยจากกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม.
- สมณฑา แก่นกุล. (2544). **ศึกษาจริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอพะโต๊ะ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชุมพร**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- อัปสร สิริเอี่ยมประชา. (2560). **เอกสารประกอบการเรียน รายวิชา GS101 จิตวิทยาทั่วไป**. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี.